

PEDAGOGIK TADQIQOT METODLARINI TASNIFLASH

Rustamova Zilolaxon Rustam qizi

Jizzax viloyati Zafarobod tumani 3-maktab

Ona tili va adabiyot fani katta o'qituvchisi (2-toifa)

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik tadqiqot metodlarini tasniflash muhokama qilinadi. Shuningdek, maqolada tadqiqot metodlarini to'g'ri tanlash va qo'llash ta'lim-tarbiya jarayonini yaxshilashga yordam berishini ta'kidlanadi. Maqola ta'lim sohasidagi mutaxassislar, talabalar va tadqiqotchilar uchun foydali bo'ladi.

Kalit so'zlar: pedagogik tadqiqot metodlari, ilmiy tadqiqot, predmet, obyekt, ...

Аннотация: В данной статье рассматривается классификация методов педагогического исследования. Также в статье подчеркивается, что правильный выбор и применение методов исследования способствует совершенствованию образовательного процесса. Статья будет полезна работникам образования, студентам и исследователям.

Ключевые слова: педагогические методы исследования, научное исследование, предмет, объект,...

Abstract: This article discusses the classification of pedagogical research methods. Also, the article emphasizes that the correct selection and application of research methods helps to improve the educational process. The article will be useful for educational professionals, students and researchers.

Keywords: pedagogical research methods, scientific research, subject, object, ...

Hozirgi jamiyat taraqqiyotining tez rivojlanishi, unda fanning ustivorligi davrida ilmiy tadqiqot metodlari o'ziga xos ahamiyat kasb etmoqda. Ilmiy tadqiqot samaradorligi izlanuvchining metodik madaniyati, zamonaviy ilmiy tadqiqot metodlaridan foydalanishiga bog'liq.

Pedagogik ilmiy tadqiqot metodlarini fanining predmeti va obyekt, mavzuning tarixiy, nazariy, amaliy yoki fanlararo tutash bandida ekanligiga asosan tasniflash mumkin. Predmeti va obyektiga asosan, ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyatga ega muammoni hal etish qonuniyatlari, tamoyillari, omillarini argumentini aniqlash yo'llari, usullari.

Ma'lumki, ta'lim-tarbiya kishilik jamiyati paydo bo'lgandan boshlab tarixiy taraqqiyot manbalariga ega. Tarixiy xotirasiz-kelajak yo'q asari pedagogika fanining ham metodologik yo'riqnomasidir. Xalqimizning boy pedagogik merosini o'rganishning ilmiy-amaliy ahamiyati 2014 yil may oyida Samarqandda o'tkazilgan xalqaro konferensiyadagi O'rta asrlar Sharq allomalari va mutaffakkirlarining tarixiy merosi, uning zamonaviy sivilizatsiyadagi roli va ahamiyati mavzusidagi

nutqi pedagogika tarixida yorqin sahifa bo'ldi va pedagogik tadqiqotlarni dolzarb vazifasini belgilab berdi.

Pedagogika tarixini o'rganishning ilmiy tadqiqot metodlari: tarixiy manbalarni pedagogik tahlil etish; qadimgi yozuvlarni o'rganish; ta'lim-tarbiya tizimini aniqlash; mutafakkir olim va adiblarning asarlarini qiyosiy-pedagogik tahlil etish; natijaning olamshumul ahamiyati; natijaning bugungi kundagi ahamiyati; tarixiy manbalarni obyektiv tahlil etish; argumentli tavsiyalar ishlab chiqish kabilar.

Albatta, pedagogik merosni bugungi kunda ta'lim-tarbiya jarayonida qo'llash samaradorligini aniqlashda sotsiometrik, test, eksperiment, ilmiy tadqiqot metodlaridan ham foydalaniladi. Sharq xalqlarida adabiyot (adabxulq, odob) ta'lim-tarbiya borasida hayot darsligi sifatida qo'llanilgan. Shuning uchun mumtoz adabiyot va pedagogika tarixi bir-bir bilan uzviy bog'liq.

Fan hayotdan oldinda bo'lishi, o'z predmeti asosida kelajakni bashoratlashi, istiqbolli yo'lni aniqlashi uchun xizmat qiladi. Pedagogik ilmiy tadqiqotlarni nazariy metodologik yo'nalishida o'ziga xos metodlar qo'llaniladi. Metodologik tadqiqotlarda, avvalo, dialektik metodlardan foydalaniladi. Jamiyat taraqqiyotining konseptual asoslari ta'lim-tarbiya tizimini modernizatsiyalash istiqbolini belgilashda qo'l keladi. Masalan, ta'lim mazmunini modernizatsiyalashda pedagogikaning umumiy qonuniyatlari, milliyligi, umuminsoniyligi, davr talabiga mosligi, fanlararo bog'liqligi qonuniyatlaridan kelib chiqadigan emperik metodlar qo'llaniladi. Ya'ni, nazariy tadqiqotlar amaliyotda isbotlanishi, amaliy tajribalarni nazariy tahlil etilishi bir-biriga bog'liqdir.

Pedagogik tadqiqotlarda ilmiy abstraksiyalash, ideallashtirish, fikriy eksperiment, ilmiy modellashtirish, konsepsiya, mavhumlashtirish, induktiv, diduktiv kabi metodlar qo'llaniladi. Ilmiy bilishda nazariy metodlar bilan amaliy metodlar birbirini to'ldiradi. Shuningdek, nazariy tadqiqotlarda analiz va sintez ilmiy bilish metodi keng qo'llaniladi. Analiz pedagogik ilmiy tadqiqot obyektini qismlarga, turkumlarga bo'lish asosida alohida tahlil etiladi. Sintez aksincha ilgari ajratilgan bo'laklarni birlashtirish usulidir. Masalan, bir sinf yoki bir necha sinf o'quvchilarini alohida alohida tarbiyalaganlik yoki fanlarni o'zlashtirish darajasi holati o'rganiladi va umumlashtirib xulosa chiqariladi.

Pedagogik nazariy tadqiqotlarda abstraksiyalashtirish, ideallashtirish tadqiqot metodi muhim o'rin tutadi. Abstraksiyalashtirish pedagogik voqeylikni o'ziga xos belgilari, xususiyatlarini fikran ajratish, tabaqalashtirish jarayonidir. Ideal obyekt hosil qilinadi u asosda real obyektlarni bilish uchun nazariy tafakkurdan foydalaniladi.

Pedagogik ilmiy tadqiqotda induktiv va diduktiv metodlar nazariy xulosalar chiqarishning muhim shartidir. Induksiya olamni hodisalarni sabablarini umumiy qonuniyatlari to'g'risidagi gipoteza, deduksiya umumiy gipotezalardan natijalarni tajribaviy tekshirib ko'rish, eksperimental tarzda ularni tasdiqlash, yoki rad etishga imkonini yaratadi.

Gipoteza nazariy tadqiqotning shakli va metodi. Nazariy tadqiqotning maqsadi emperik (amaliy) tadqiqot davomida mavjud voqeylik natijalarini tushuntirish, bashorat qilish, tizimlashtirish qonuniyat va tamoyillarni aniqlashdan iborat. Gipoteza ikki maqnodada ishlatiladi: muammoli g'oyalarni tushuntirib beruvchi va asoslovchi metod sifatida qonuniyat, tamoyil va nazariyalarni ifodalovchi yo'l. Gipoteza metodining birinchi bosqichi nazariy tushuntirish lozim bo'lgan dalil; ikkinchi bosqichi, hodisalar sabablari va qonuniyatlari to'g'risidagi taxmin; uchinchi bosqichi, farazlardan eng ishonarlisini tanlash, tekshirib ko'rish; to'rtinchi bosqichi, asoslanmasa ilgari surilgan farazdan voz kechish; beshinchi bosqichi, eksperimental tekshirish.

Gipoteza metodi yangi qonunlar, prinsiplarni ochish va nazariyalarni yaratish jarayonida ilmiy tadqiqotning ijodiy xarakterini belgilaydi.

Pedagogik tadqiqot metodlarini to'g'ri tanlash va qo'llash ta'lim-tarbiya jarayonini yaxshilashga, yangi ta'lim texnologiyalarini ishlab chiqishga va ta'lim tizimini rivojlantirishga yordam beradi.